

מערך שיעור לתשעה באב

"אנחנו עם של גיבורי על"

רקע:

תשעה באב הוא אחד מארבעת צומות החורבן (עשרה בטבת, י"ז בתמוז, תשעה באב וצום גדליה) ונחשב לצום הכי חמור מביניהם. ביום הזה, לפני כאלפיים וחמש מאות שנה, נחרב בית המקדש הראשון על ידי העם הבבלי, וכחמש מאות שנה לאחר מיכן נחרב בית המקדש השני על ידי הרומאים.

לפי המסורת, בית המקדש לא היה רק בניין מפואר ומרשים. על בניין מפואר לא מתאבלים מאות שנים... בית המקדש היה מקום של חיבור רוח וחומר, שמיים וארץ. מקום שמבשר צדק, שלום ואהבה לעולם כולו. עם חורבן הבית, יצאנו לגלות קשה מליאה ברדיפות והשפלות. אמנם מאז חזרנו לארץ והפרחנו את השממה, אך עדיין החורבן לא תוקן בשלימות, תמיד על כך המלחמה שפרצה בשבעה באוקטובר.

ליום הזה יש תפקיד כפול. קודם כל, אנחנו כואבים על החיסרון הענק שלנו. על הלב הפועם שטרם חזר לפעום. והשני – לחשבון נפש אישי מדוע התרחש אותו חורבן נוראי? אילו פגמים מוסריים היו בנו שבעומק הם אלו שגררו את החורבן הקשה הזה.

החטא הקדום:

בקש/י מאחד החיילים לקרוא ולהסביר:

"וַתִּשָּׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכוּ. הָעָם בְּלִילָה הָהוּא" - אותו היום (של חטא המרגלים) ערב תשעה באב היה, אמר להם א-להים: אתם בכיתם בכיה של חינוך ואני קובע לכם בכייה לדורות (אתם בכיתם שהארץ לא טובה ובגלל זה תבכו באותו יום בעתיד למשך דורות). " (תלמוד בבלי מסכת תענית דף כ"ט)

- מישהו רוצה להסביר בקצרה מה זה חטא המרגלים שקרה בתשעה באב?

סכם/י במילים שלך:

עם ישראל יצא ממצרים במטרה להגיע בזריזות לארץ ישראל. כאשר סוף סוף התקרבו לארץ המובטחת הציעו אנשים לשלוח מרגלים.

המטרה הייתה גם כדי שיכירו את השטח ויסייעו להכין תוכניות תקיפה, וגם בשביל שיוכלו לספר בשבחה של הארץ, וכך יעלו את המורל וההתלהבות.

משה מקבל את ההצעה ושולח 12 מרגלים, אך למרבה הצער הם מְעַלּוּ במשימתם. עשרה מרגלים מחלישים את הרוח ואומרים שלא יצליחו להיכנס לארץ, ורק שניים, יהושע וכלב, אומרים שכן. העם, למרבה הצער, שומע למרגלים המחלישים ומתחיל לבכות ודורש לחזור למצרים או למות במדבר. כתוצאה, א-להים העניש את כל אנשי אותו דור שהם לא ייכנסו לארץ אלא רק בניהם, 40 שנה לאחר מכן.

ממה נבע החטא של עשרת המרגלים? מה הייתה טעותם? נוכל להבין זאת מהוויכוחים שהיו להם עם יהושע וכלב (שני המרגלים שעודדו להיכנס לארץ).

בקש/י מאחד החיילים שיקרא:

ויכוח 1:

עשרת המרגלים: "לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו!".
יהושע וכלב: "עלה נעלה וירשנו אתה כי יכול נוכל לה!", "ואתם אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם! (= נאכל אותם כמו לחם!) סר צלם מעליהם וא-דני אתנו אל תיראם!". (במדבר י"ג פסוקים ל"א, ל"ב, ל"ג)

ויכוח 2:

עשרת המרגלים: "הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ אכלת יושביה הוא...".
יהושע וכלב: "ארץ אשר הוא זבת חלב ודבש". (במדבר י"ג פסוקים ל"ב, ל"ג)

• על מה התווכחו המרגלים, ומה הייתה הטעות?

אסוף/י את התשובות ולאחר מכן סכם/י וחדד/י:

בדברי עשרת המרגלים היו שתי בעיות מרכזיות:

1. הם לא מספיק האמינו בכוח ובעוצמה של עם ישראל. הם חשבו שלא נצליח לנצח במלחמות.
2. הם לא ראו את הטוב והיופי של ארץ ישראל. הם לא הכירו במעלה ובערך של האדמה הזו.

יהושע וכלב היו בדיוק הפוך! הם מלאים באמון בעם ישראל ובטוחים שנצליח לעמוד בכל משימה! כפי שא-להים הציל ועזר עד הכניסה לארץ, כך אומרים כלב ויהושע, הוא וודאי גם ימשיך לעזור. הם מלאים באהבה לארץ ישראל, ורק משתוקקים להגיע אליה.

התקווה בת שנות אלפיים:

שלוש שנים בלבד לאחר הקמת המדינה כתב דוד בן גוריון:

בקש/י מאחד החיילים לקרוא, ולאחר מכן שאל/י את החיילים

"על דורנו נפל גורל קשה וגדול – להקים מדינה, להגן עליה, לבנותה ולטפחה... אנו הדור הקובע בתולדות האומה. זאת אומרת – אנו דור הנתבעים, כאשר לא היה אולי בתולדות ישראל. נצליח לבצע משימת הדור – בטחון המדינה וקיבוץ גלויות, אם נאמין בשליחותנו ההיסטורית, ונדע להציג תביעות ראשוניות ומכריעות לעצמנו – כל אחד מאתנו לעצמו." (דוד בן גוריון, הצעת חוק ההתגוננות האזרחית)

- לפי בן גוריון, מה הם הכלים שבזכותם נוכל לבצע את המשימות הגדולות המוטלות עלינו? מדוע לדעתכם הם כל כך משמעותיים?
- הדור אליו פונה דוד בן גוריון היה דור של תקופה היסטורית, דור שהקים מדינה מעפר ואפר. האם הכלים שהציע בן גוריון נכונים גם כלפינו? האם גם אנחנו כעת בתקופה היסטורית?

אסוף/י את התשובות וסכם/י:

הדור של בן גוריון, עמד בפני משימות אדירות – להילחם במדינות רבות, להקים מדינה יציבה, לקלוט עליה מאסיבית ועוד. כדי לעמוד במשימות הגדולות הללו מדריך בן גוריון לבצע שני דברים:

1. להאמין בעצמנו. מתוך ההתבוננות על ההיסטוריה שלנו אנו יכולים ללמוד שיש לנו תפקיד גדול ויכולות עצומות.
2. לקחת אחריות. לא לזרוק משימות על אחרים, אלא שכל אחד יעשה את המיטב שביכולתו.

מסר אלינו:

תשעה באב מסמל את חטא השכחה של מי אנחנו ומהי מולדתנו. לשכוח את העוצמות והכוחות הטמונים בנו ועד כמה הקשר לאדמה שאנו עליה בוער בעצמותינו.

צה"ל כצבאה של מדינת ישראל המגן על עמה בארצה עומד על יסודות אלו. זיכרונות אלו הם שנותנים לנו את העוצמה לפעול פעולות נועזות בשדה הקרב, וגם את הכוח לשמור על השגרה היומיומית הדורשת.

במלחמה בה אנו נמצאים כעת הדברים נכונים אף יותר. אויבנו למדו שהכוח שלנו יונק מרוחנו החסונה, ולכן משקיעים מאמצים רבים בלשבור אותה. על ידי איומים והפחדות, פרסומים והשמצות, הם מנסים לדכא ולהחליש אותנו. אבל אנחנו נדאג שמאמצייהם יהיו לשווא! נלמד מיהושע וכלב להאמין בעם שלנו! נלך בדרכו של דוד בן גוריון שקרא לזכור את שליחותינו ההיסטורית – להקים כאן מחדש עצמאות יהודית על הארץ הטובה ולוודא שלעולם לא ניפול שוב.

"יחד אנו עולים בסולם הנטוע חזק באדמת ארצנו בזכותכם, ונמשיך לטפס בו מעלה מעלה – עד לניצחון!"

(הרמטכ"ל הרצי הלוי, דף קרבי 3)